PRZEGL EPIDEMIOL 2005; 59:945–950

Dorota Cianciara

KRYTERIA SELEKCJI WNIOSKÓW O WSPÓŁFINANSOWANIE DZIAŁAŃ Z FUNDUSZU PROGRAMU ZDROWIA PUBLICZNEGO WSPÓLNOTY EUROPEJSKIEJ

Zakład Promocji Zdrowia i Szkolenia Podyplomowego
Państwowego Zakładu Higieny
Kierownik Zakładu: Mirosław J. Wysocki

Artykuł omawia podstawowe zasady i kryteria selekcji propozycji programów w dziedzinie zdrowia publicznego ubiegających się o współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej. Szczególną uwagę zwrócono na tzw. kryteria nagrody, które stanowią podstawę oceny wniosków. Artykuł jest wynikiem osobistych doświadczeń zebranych podczas procesu ewaluacji wniosków w Komisji Europejskiej.

Słowa kluczowe: Wspólnota Europejska, program zdrowia publicznego, wnioski, kryteria nagrody
Key words: European Community, public health programme, proposals, award criteria

Decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej w dniu 23 września 2002 roku ustanowiono „Wspólnotowy program działania w dziedzinie zdrowia publicznego na lata 2003-2008". Program ten wyznaczył między innymi podstawowe cele, zadania oraz sposoby działania Wspólnoty w danym okresie. Na podstawie tych generalnych założeń, na początku każdego roku kalendarzowego, pod auspicjami Komisji Europejskiej wyznaczany jest budżet i plan pracy na dany rok oraz zasady składania propozycji programów zgłaszanych do współfinansowania ze środków unijnych.

Odpowiednie dokumenty, takie jak wyżej wymieniona decyzja, roczny plan pracy, reguły i kryteria selekcji oraz finansowania działań, wezwanie do składania wniosków, formularz zgłoszeniowy, a także inne niezbędne informacje podawane są do powszechnej wiadomości na stronach:
http://europa.eu.int/comm/health/ph_programme/howtoapply/cal_for_propal_en.htm. (1-7).

Dla projektów, które mogły ubiegać się o dofinansowanie Wspólnoty w 2005 roku wyznaczono trzy priorytetowe tzw. ścieżki (*strands*): 1) informacje o zdrowiu; 2) szybkie i skoordynowane reagowanie na zagrożenia zdrowia; 3) determinanty zdrowia. Na dofinansowanie tych projektów przeznaczono około 43,5 mln euro. Biorąc pod uwagę, że dotacje miały dopełniający i motywacyjny charakter, wnioskodawcy mogli ubiegać się o do-

finansowanie w wysokości do 60% uprawnionych kosztów danego projektu. W wyjątkowych wypadkach, które dotyczyły projektów ze znaczącą wartością dodaną i które w znaczący sposób włączały nowe państwa członkowskie Unii, możliwe było wnioskowanie o dofinansowanie do 80% uprawnionych kosztów.

W odpowiedzi na wezwanie do składania wniosków nadesłano 239 projektów programów, przy czym przewagę liczebną miały projekty dotyczące czynników determinujących zdrowie. Zgodnie z planem pracy na 2005 rok projekty tej ścieżki mogły dotyczyć następujących obszarów priorytetowych: substancji uzależniających (palenie tytoniu, spożycie alkoholu, branie narkotyków), stylu życia oraz zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego (m.in. HIV/AIDS, zdrowie psychiczne), szerzej rozumianych czynników determinujących zdrowie (determinanty społeczne, środowiskowe), zapobiegania chorobom i urazom, genetycznych uwarunkowań zdrowia oraz budowania potencjału do skoordynowanych działań w obszarze zdrowia publicznego.

ZASADY OCENY WNIOSKÓW

Nadesłane wnioski podlegały trzystopniowej ocenie według tzw. kryteriów wykluczenia (*exclusion criteria*), selekcji (*selection criteria*) i nagrody (*award criteria*). Tylko te projekty, które przeszły pomyślnie ewaluację pod kątem kryteriów wykluczenia, poddawane były ocenie według kryteriów selekcji. Projekty, które odpowiadały kryteriom selekcji, poddawane były ocenie zgodnej z kryteriami nagrody. Kryteria wykluczenia i selekcji odnoszą się głównie do charakterystyki formalno-prawnej wniosków oraz wnioskodawców. W zasadniczej części były przedmiotem oceny wyznaczonych i upoważnionych do tych czynności przedstawicieli Komisji Europejskiej. Bardzo istotną część procesu ewaluacji wniosków stanowiła ocena za pomocą pięciu kryteriów nagrody. Tę pracę wykonywali upoważnieni ewaluatorzy wewnętrzni (przedstawiciele Komisji) oraz zewnętrzni eksperci niezależni. Każdy wniosek oceniany był indywidualnie przez osobę „wewnętrzną" i „zewnętrzną", a następnie dokonywana była ocena kolektywna (dwuosobowa). Ten system oceny wdrożono w 2004 roku. Wnioski, które przeszły progi wymaganej liczby punktów i które zostały zakwalifikowane do ubiegania się o dofinansowanie podlegały następnie procedurze rankingowania, w której uczestniczyli upoważnieni przedstawiciele Komisji i wszystkie osoby, które oceniały wnioski. Programy, które uzyskały poniżej 60 punktów nie miały szansy na dofinansowanie. Najlepsze wnioski, które znalazły się na najwyższych miejscach listy rankingowej były nagradzane poprzez współfinansowanie Wspólnoty w granicach posiadanego budżetu. Pozostałe propozycje umieszczono na liście rezerwowej. Wnioskodawców informowano o wynikach ewaluacji na piśmie w ciągu pięciu miesięcy od ostatecznej daty nadsyłania wniosków.

Proces ewaluacji opiera się na 6 regułach – jakości wniosków, przejrzystości procedury, równego traktowania wniosków, bezstronności oceny, wydajności i szybkości procedury oraz zgodności z zasadami etyki. Ewaluacja odbywa się zgodnie z dokładnie opisanym kodeksem postępowania, który obejmuje między innymi problematykę konfliktu interesów i poufności. Zawartość wniosku, informacje o wnioskodawcach oraz nazwiska osób dokonujących ewaluacji objęte są tajemnicą.

KRYTERIA NAGRODY

Wiele wydaje się wskazywać, że podczas przygotowania wniosków wielu wnioskodawców nie sięga do informacji o kryteriach nagrody, które są rygorystycznie stosowane przy ocenie propozycji programów. Obniża to jakość wniosku i zmniejsza jego szansę na dofinansowanie. Poniżej przedstawiono kryteria nagrody wraz z odpowiednim komentarzem. Kryteria te mogą być pomocne w trakcie konstruowania projektu i podczas opracowania wniosku. Przede wszystkim jednak, powinny być zastosowane do końcowej korekty, zanim wniosek zostanie wysłany w ostatecznej formie (tab. I).

Tabela I. Kryteria nagrody
Table I. Award criteria

L.p.	Kryterium	Dowody – podstawowe rozdziały w formularzu wnioskowym	Maksymalna liczba punktów	Próg – wymagana minimalna liczba punktów
1.	**Zawartość techniczna** *(Technical content)*		**20**	
1.a.	zgodność działań projektu z zadaniami programu zdrowia publicznego i rocznego planu pracy	P.5.1.1.	10	5
1.b.	jakość zarządzania projektem	P.5.1.2.	10	
2.	**Metodyka** *(Methodology)*		**20**	
2.a.	wybór odpowiedniej metodyki	P.5.2.1.	10	
2.b.	realistyczny terminarz	P.5.2.2., P.7.2.	5	
2.c.	analiza ryzyka	P.5.2.3.	5	
3.	**Stosowność proponowanego budżetu** (*Relevance of the proposed budget*)		**20**	10
3.a.	całkowity budżet: zgodność budżetu z zadaniami projektu	P.8.1., P.4.3.	10	
3.b.	szczegółowy budżet	P.8.2., A.5., A.6.	10	
4.	**Wspólnotowa wartość dodana** *(Community added value)*		**30**	
4.a.	odpowiedni zasięg geograficzny	P.5.3.1.	10	5
4.b.	postęp w stosunku do sytuacji obecnej/ innowacyjny charakter projektu	P.5.3.2.	10	
4.c.	analiza powiązań	P.5.3.3.	10	
5.	**Widoczność unijna** *(Community visibility)*		**10**	
5.a.	strategia rozpowszechnienia wyników	P.5.4.1.	5	
5.b.	widoczność współfinansowania przez Wspólnotę	P.5.4.2.	5	
			Razem: 100	

1. Zawartość techniczna

1.a. Zgodność działań projektu z zadaniami (*objectives*) programu zdrowia publicznego i rocznego planu pracy

Wnioskodawca musi wykazać w jasny sposób, że szczegółowe zdania projektu są zgodne z zadaniami opisanymi w programie zdrowia publicznego i rocznym planie pracy.

Jeśli projekt nie jest zgodny z wymienionymi dokumentami, otrzyma poniżej 5 punktów i jest to jednoznaczne z odmową rekomendacji dofinansowania.

1.b. Jakość zarządzania projektem

Wnioskodawca musi wyraźnie opisać zarządzanie projektem (*project management*), w tym role i związki różnych partnerów. Wniosek musi zawierać opis struktury zarządzania projektem oraz komplementarności różnych partnerów.

2. Metodyka

2.a. Wybór odpowiedniej metodyki

Wnioskodawca musi opisać w tak jasny i szczegółowy sposób, jak tylko to jest możliwe, metodykę, która będzie wykorzystana w celu osiągnięcia wyników, zarówno pod względem rodzaju prac jak i środków użytych do wykonania tych prac (*tasks and means*).

2.b. Realistyczny terminarz

Wnioskodawca musi przedstawić „rozkład jazdy" – terminarz obejmujący różne etapy projektu i jego kamienie milowe. Musi opisać podlegające weryfikacji, ilościowe wskaźniki dla każdego etapu (*verifiable and quantifiable indicators*), tak aby możliwe było właściwe monitorowanie projektu. Każdy wskaźnik musi być zgodny ze szczegółowymi zadaniami projektu.

2.c. Analiza ryzyka

Wnioskodawca musi przedstawić analizę ryzyka, czyli przeszkód, które mogą zagrozić wdrożeniu projektu według proponowanego planu. Wnioskodawca musi zidentyfikować przeszkody (*risks)*, ustalić ich rangę według ważności i w każdym przypadku wskazać alternatywny sposób osiągnięcia zamierzonych zadań.

3. Stosowność proponowango budżetu

Projekty, które nie podają ogólnego budżetu oraz oczekiwanego poziomu dofinansowania ze środków Wspólnoty muszą być ocenione poniżej 10 punktów, co oznacza, że automatycznie nie są rekomendowane do współfinansowania.

3.a. Całkowity budżet: zgodność budżetu z zadaniami projektu

Wnioskodawca musi skalkulować budżet zgodnie z zadaniami. Budżet musi być w równowadze: całkowite przewidywane wydatki muszą być równe spodziewanym przychodom.

3.b. Szczegółowy budżet

Wnioskodawca musi przedstawić budżet, w którym:

– różne pozycje (wydatki osobowe (*staff expenses*), podróże i diety, wydatki administracyjne itd.) są zgodne z zadaniami projektu

– środki przydzielone partnerom są zgodne z zakresem ich pracy.

4. Wspólnotowa wartość dodana

4.a. Odpowiedni zasięg geograficzny

Wnioskodawca musi upewnić się, że zasięg geograficzny projektu jest wystarczający w stosunku do zadań (liczba uprawnionych krajów, role partnerów z tych krajów itd.).

Projekty o wymiarze regionalnym lub narodowym, to jest takie, które obejmują tylko

jeden uprawniony kraj lub region w danym kraju, otrzymają poniżej 5 punktów, co automatycznie oznacza, że nie mogą być dofinansowane.

4.b. Postęp w stosunku do sytuacji obecnej/ innowacyjny charakter projektu

Wnioskodawca musi powiązać projekt z obecną sytuacją w krajach objętych projektem i/lub uczestniczących w programie zdrowia publicznego oraz z sytuacją we Wspólnocie.

Wnioskodawca musi jasno przedstawić postęp, jaki projekt zamierza osiągnąć na danym polu w stosunku do obecnej sytuacji.

4.c. Analiza powiązań

Wnioskodawca musi upewnić się, że nie będzie ani powielania, ani nieodpowiedniego całkowitego lub częściowego zachodzenia na siebie projektu z innymi działaniami prowadzonymi na poziomie europejskim i międzynarodowym.

Wnioskodawca musi opisać komplementarność projektu w odniesieniu do innych projektów na danym polu. Wnioskodawca musi opisać związki z innymi działaniami odbywającymi się w obrębie innych polityk Wspólnoty oraz prowadzonych przez inne organizacje międzynarodowe i krajowe.

5. Widoczność unijna

5.a. Strategia rozpowszechniania wyników

Wnioskodawca musi przedstawić szczegółowy opis sposobów rozpowszechniania wyników oraz wymienić odbiorców. Wnioskodawca musi wskazać różne grupy odbiorców wyników i podać powody takiego wyboru.

5.b. Widoczność współfinansowania przez Wspólnotę

Wnioskodawca musi opisać sposoby, w jakie projekt pokaże fakt otrzymania dotacji unijnej/ podziękuje za to (*acknowledge*).

PODSUMOWANIE

Wnioskodawcy powinni też pamiętać, że ewaluacja wniosku, zarówno indywidualna jak i kolektywna, polega nie tylko na wystawieniu oceny punktowej. Każdy wniosek jest też poddany ocenie opisowej, a zwłaszcza analizie słabych i mocnych stron tego wniosku. Ma to szczególne znaczenie dla wniosków, które oceniono jako dobre lub bardzo dobre ze względu na jedno kryterium i jako złe z powodu innego kryterium (np. dobra metodyka i nierealistycznie duży budżet czy też odpowiednia metodyka, ale niewłaściwy terminarz albo słaba analiza ryzyka). Trzeba zatem pamiętać, że wniosek przypomina dość skomplikowaną konstrukcję z klocków. Brak jakiegoś klocka lub użycie klocka niewłaściwego może spowodować znaczne osłabienie całej konstrukcji. W takich przypadkach należy się realnie liczyć z odrzuceniem wniosku.

D Cianciara

CRITERIA FOR THE SELECTION FOR THE FUNDING OF ACTIONS UNDER THE „PUBLIC HEALTH" PROGRAMME

SUMMARY

Three categories of criteria (exclusion, selection, award) for evaluation of grant applications are presented. The five award criteria related to the call for proposals „Public Health – 2005" are described. The content and threshold score for each criterion are demonstrated.

PIŚMIENNICTWO

1. Decision Nº 1786/2002/EC adopting a programme of Community action in the field of public health (2003-2008).
2. Work plan 2005.
3. General principles and criteria for the selection and funding of actions under the „public health" programme.
4. Call for proposals 2005 – programme of Community actions in the field of public health (2003-2008).
5. Aplication form.
6. Guide for applicants.
7. Grant agreement template.

Otrzymano: 11.07.2005 r.

Adres autorki:

Dorota Cianciara
Zakład Promocji Zdrowia i Szkolenia Podyplomowego
Państwowego Zakładu Higieny
ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa